

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

संस्कृत विशारद (बी.ए.) – बहिःस्थ

परीक्षा : जानेवारी – २०२३

सत्र १ ले

विषय: नीतिशतक (22E415)

दिनांक : ०९/०१/२०२३

गुण : १००

वेळ : स. १०.०० ते १.००

<p>सूचना : सर्व प्रश्न अनिवार्य</p> <p>प्र. १ केषाश्चिद् श्लोकानामनुवादं कुरुत।</p> <p>१) प्रसह्य मणिमुद्धरेन्मकरवक्रदंष्ट्राकुरात्समुद्रमपि सन्तरेत्प्रचलदूर्मिमालाकुलम्। भुजङ्गमपि कोपितं शिरसि पुष्पवद्धारयेन् न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत्॥</p> <p>२) राजन्दुधुक्षसि यदि क्षितिधेनुमेतां तेनाद्य वत्समिव लोकमिमं पुषाण। तस्मिंश्च सम्यगनिशं परिपोष्यमाणे नानाफलैः फलति कल्पलतेव भूमिः॥</p> <p>३) केयूरा न विभूषयन्ति पुरुषं हारा न चन्द्रोज्ज्वला न स्नानं न विलेपनं न कुसुमं नालंकृता मूर्धजाः॥ वाप्येका समलङ्करोति पुरुषं या संस्कृता धार्यते क्षीयन्ते खलु भूषणानि सततं वाग्भूषणं भूषणम्॥</p> <p>४) सृजति तावदशेषगुणाकरं पुरुषरत्नमलंकरणं भुवः। तदपि तत् क्षणभङ्गि करोति चेदहह कष्टमपण्डिता विधेः॥</p> <p>५) शशी दिवसधूसरो गलितयौवना कामिनी सरो विगतवारिजं मुखमनक्षरं स्वाकृतेः। प्रभुर्धनपरायणः सततदुर्गतः सज्जनो नृपाङ्गणगतः खलो मनसि सप्त शल्यानि मे॥</p> <p>६) यदचेतनोऽपि पादैः स्पृष्टः प्रज्वलति सवितुरिनकान्तः। तत्तेजस्वी पुरुषः परकृतनिकृतिं कथं सहते॥</p> <p>७) दैवेन प्रभुणा स्वयं जगति यद् यस्य प्रमाणीकृतं तत् तस्योपनयेन्मनागपि महानैवाश्रयः कारणम्। सर्वाशापरिपूरके जलधरे वर्षत्यपि प्रत्यहं सूक्ष्मा एव पतन्ति चातकमुखे द्वित्राः पयोबिन्दवः॥</p> <p>८) करे श्लाघ्यस्त्यागः शिरसि गुरुपादप्रणयिता मुखे सत्या वाणी विषयी भुजयोर्वीर्यमतुलम्। हृदि स्वच्छा वृत्तिः श्रुतमधिगतं च श्रवणयोर्विनाप्यैश्वर्येण प्रकृतिमहतां मण्डनमिदम्॥</p>	<p>(३०)</p>
<p>प्र.२ पञ्चानां वाक्यानां ससन्दर्भं स्पष्टीकरणं कुरुत।</p> <p>१) ज्वर इव मदो मे व्यपगतः।</p> <p>२) विधिरहो बलवान् इति मे मतिः।</p> <p>३) स्वभाव एवैष परोपकारिणाम्।</p> <p>४) नीचस्य गोचरगतैः सुखमास्यते कैः।</p> <p>५) विद्याविहीनः पशुः।</p> <p>६) न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत्।</p> <p>७) सत्संगतिः कथय किं न करोति पुसाम्।</p>	<p>(३०)</p>
<p>प्र.३ कामपि एकां पद्धतिमनुसृत्य निबंधं लिखत।</p> <p>१) सुजनपद्धतिः २) दैवपद्धतिः ३) विद्वत्पद्धतिः</p>	<p>(१५)</p>
<p>प्र.४. टिप्पणीत्रयं लिखत।</p> <p>सेवाधर्मः सप्तशल्यानि, वित्तस्य गतयः, विद्याया महत्त्वम्</p>	<p>(१५)</p>
<p>प्र.५. अ) रूपाणि लिखत।</p> <p>व्यपगतः, सन्तरेत्, बोद्धारः, दिक्षु, कृत्वा, संस्थितस्य, दृश्यते, ख्यापयन्तः, सुचरितैः, परित्यज्य</p> <p>ब) संधीन् विघटयत।</p> <p>सन्त्यन्येऽपि, धनैरपयशः, मौनान्मूकः, प्रीतिर्गुरौ, श्रवणयोर्विनाप्यैश्वर्येण, नम्रत्वेनोन्मत्तः, पुनस्त्वीदृशी, नोपरिष्ठान्न, अद्यैव, निर्मासमप्यस्थिकम्</p>	<p>(०५)</p> <p>(०५)</p>